

wiają się także w odniesieniu do innych miast europejskich (Żabiński 2002). Dla przykładu szkoła fechtunku w ratuszu wrocławskim wzmiankowana jest w 1512 r. (Feit 1904, s. 206). Zadaniem fechtistrzów działających w miastach było kształcenie w sztuce wojennej mieszczan i zaciągniętych przez władze miejskie najemników. Nie bez znaczenia były również organizowane przez mieszczaństwo turnieje i pokazy kunsztu władania bronią, stanowiące pewne naśladownictwo kultury rycerskiej. Nauka rzemiosła wojennego służyła zdobyciu praktycznych umiejętności na wypadek samoobrony lub wojny,

stanowiła również rodzaj rozrywki lub sportu (Żabiński 2002).

Znane są z historii przypadki używania drewnianych mieczy. Piotr z Goniądza, przywódca braci polskich, na znak protestu przeciwko wojnom nosił przypięty drewniany miecz. Za jego przykładem poszli też niektórzy arianie. Zachowanie takie możemy uznać za przejaw pacyfizmu, jednak przytoczone zdarzenie odnosi się do epoki późniejszej (XVI w.) i zapewne niewiele ma wspólnego ze światopoglądem średniowiecznych mieszczan.

M.K.

C. INSTRUMENTY MUZYCZNE

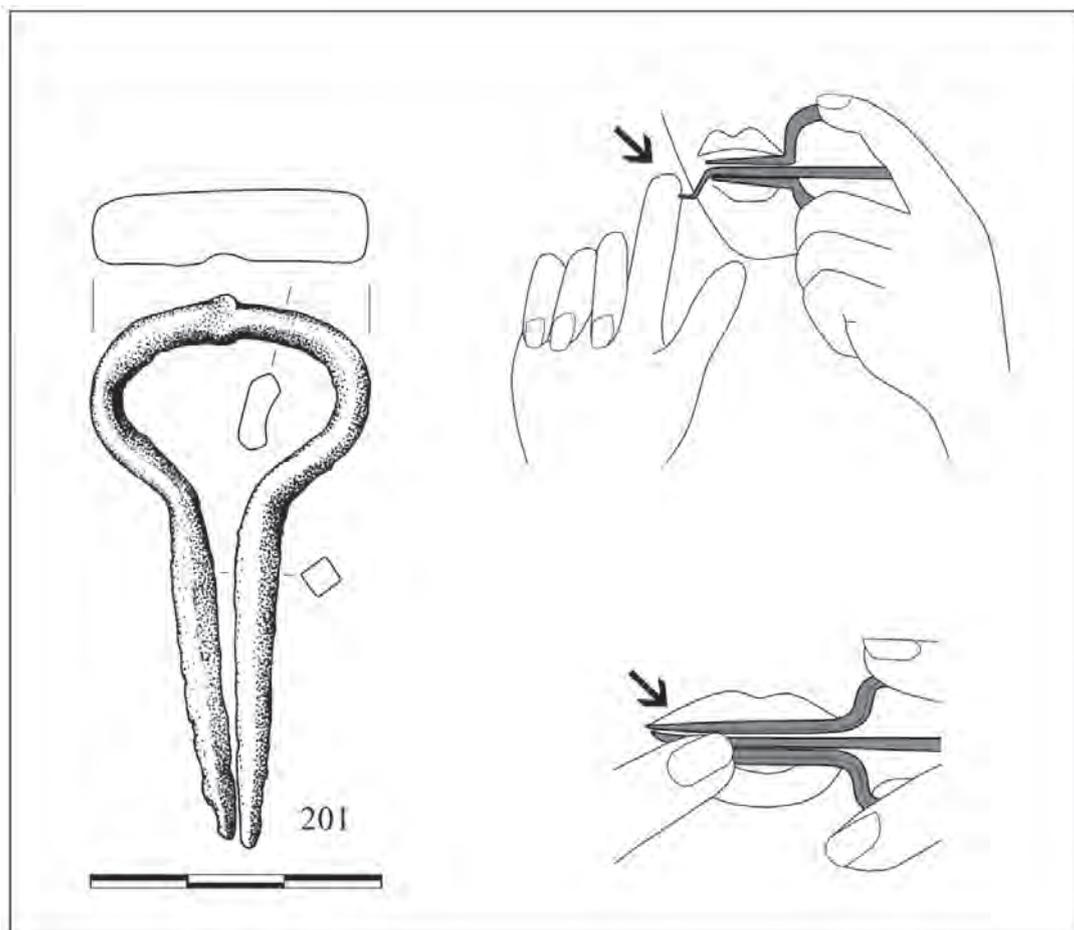
Piszczalki i gwizdek

Kilka przedmiotów uznano za fragmenty piszczałek oraz półfabrykaty służące do ich wyrobu. Zabytek z dwoma poprzecznymi wycięciami na kości był zapewne gwizdkiem (ryc. 174:198).

M.K.

Drumla (Maultrommeln, Brummeisen)

Drumla jest prymitywnym instrumentem muzycznym, wykonanym w całości z metalu. Składa się z kabłąka, od którego odchodzą dwa zwężające się na końcach ramiona, oraz języczka, odchodzącego od środka kabłąka i sięgającego mniej więcej do końca ramion. Najczęściej drumle odkrywa się bez języcz-

Ryc. 176. Wrocław, ul. Szewska. Drumla. Rys. N. Lenkow
Fig. 176. Wrocław, Szewska St. Jew's harp. Drawing N. Lenkow

ka. Do Europy instrument ten dotarł zapewne z Azji Południowo-Wschodniej i występuje na terenie Niemiec, Holandii i Skandynawii. Traktowany jest jako instrument ludu, żebraków i dzieci (*musica irregularis*), aczkolwiek w Szwecji bywa znajdowany także w klasztorach. W Europie drumla pojawiła się tuż przed przełomem XIV i XV w. (Gringmuth-Dallmer 1997, s. 196–197, ryc. 2f). Na ziemiach polskich należy do rzadkich znalezisk. Ze Śląska pochodzą trzy

oryginalne drumle, z zamku Ogródzieniec, z wrocławskiego Rynku (Buśko 1997a, ryc. 17) i z ul. Szewskiej (ryc. 176:201). Niekiedy drumle mają na szczycie kabłąka wybitą puncą znak, co dowodzi, że powstały w warsztacie cechowym (Steuer 1992, s. 405, ryc. 1). Analiza metalograficzna drumli z ul. Szewskiej wykazała, że wykonana jest ze stali o twardości porównywalnej z pospolitymi nożami (analiza dr inż. Beaty Miazgi).

K.W.

10. OSPRZĘT BUDOWLANY (ZOB. ANEKS 11)

A. OBEJMY I HAKI

Obejmy mają najczęściej przekrój półokrągły, czasem prostokątny (ryc. 177). Wyjątkowo stwierdzamy otwory w taśmie, ale w tym wypadku nie mamy pewności co do funkcji znaleziska.

Dominują haki wykonane z żelaznej sztabki (ryc.

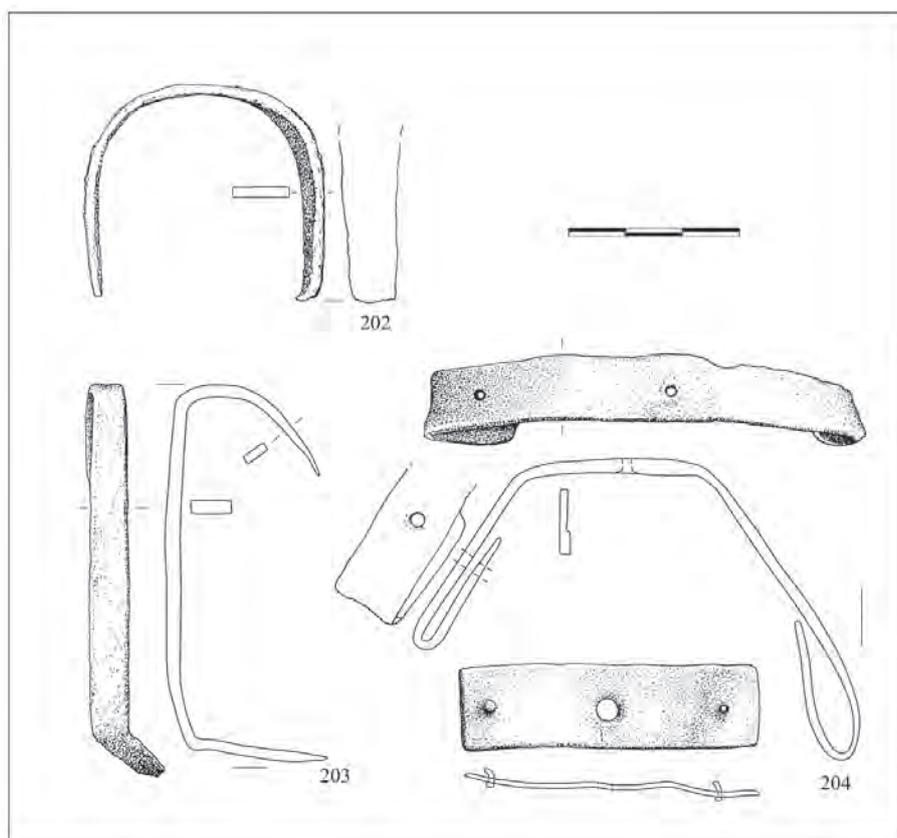
178). Dwa zabytki wykonane z pręta wzbudzają pewne wątpliwości (ryc. 179). Uszkodzony okaz mógł być w rzeczywistości skoblem, przedmiot z półokrągłym zagięciem zaś mocno przypomina nowożytny haki do mocowania rur.

K.W.

B. GWOŹDZIE

Na ulicach Wrocławia, głównie na ul. Szewskiej, znaleziono kilkaset gwoździ (ryc. 180). Stosunko-

wo wielu z nich nie udało się, ze względu na uszkodzenia, sklasyfikować. Dobrym punktem odniesie-

Ryc. 177. Wrocław, ul. Szewska. Obejmy. Rys. N. Lenkow
Fig. 177. Wrocław, Szewska St. Metal clasps. Drawing N. Lenkow